Actieblad

DECEMBER 1987
98STE JAARGANG, NR. 4

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

UITGAVE VAN DE VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, VERENIGING TOT EVALUATIE VAN ALTERNATIEVE BEHANDELMETHODEN EN TOT BESTRIJDING VAN DE KWAKZALVERIJ

Redacteur: J. Th. Balk, Keverberg 54, 1082 BE Amsterdam — Verschijnt 4 x per jaar

ACUPUNCTUUR ALS HAARLEMMER OLIE

Of: wat deed wielrenner Henk Lubberding bij zijn tandarts?

door C.N.M. Renckens

In een radio-interview kort voor het wereldkampioenschap wielrennen op de weg (september '87), waarbij zijn deelname op het laatste moment niet door kon gaan, vertelde de beroepsrenner Henk Lubberding hoe hij zich — achteraf tevergeefs — intensief had voorbereid op dit jaarlijkse evenement. Hij had uiteraard duchtig getraind, daarnaast had hij zich regelmatig laten masseren en soigneren door zijn verzorger, tenslotte — en nu komt het — was hij ook enkele malen naar de tandarts geweest. Wie nu zou denken dat de geplaagde coureur last had van kiespijn, bloedend tandvlees of zich misschien een aerodynamisch kunstgebit liet aanmeten: hij vergist zich. Lubberding bezocht zijn tandarts voor zijn acupunctuur!

Wie zich hierover nog verbaast heeft enkele nieuwsfeiten van het afgelopen jaar gemist. Zo heeft de NOVAG, de Nederlandse Organisatie van Verenigingen voor Alternatieve Genezers, in 1986 de eerste NOVAG-prijs voor Wetenschappelijk Onderzoek, een oorkonde en tweeduizend gulden, uitgereikt aan de acupuncturiste H. Wedel-Jansens, die "ontdekte" dat acupunctuur de sportieve prestaties van karateka's ten goede kwam. Deze feestelijke gebeurtenis in februari 1986 te Utrecht -in aanwezigheid van de toenmalige staatssecretaris van Volksgezondheid Van der Reijden (thans in omroepzaken) -is onze wakkere beroepsrenner kennelijk niet ontgaan.

Dat Lubberding voor zijn alternatieve doping de tandarts koos, hoeft ons al evenmin te verbazen: de subfaculteit tandheelkunde van de Groningse universiteit geeft sinds kort voor belangstellende tandheelkundige en medische studenten officiële cursussen acupunctuur in samenwerking met coryfeeën van de universiteit van Sjanghai. De eerste lichting van deze opleiding is, zo vermoeden wij, in Lubberding's woonplaats neergestreken. Wat de Groningse subfaculteit betreft: het is bekend dat de universiteiten en met name tandheelkundige afdelingen thans moeilijke tijden doormaken en op allerlei manieren, zelfs met behulp van advertenties, trachten zoveel mogelijk studenten te werven. Dat men echter meent dit te moeten doen door in het curriculum een modieuze, maar volstrekt onwetenschappelijke techniek als de acupunctuur op te nemen, is volgens velen een testimonium paupertatis van de vanouds gerenommeerde Groningse subfaculteit.

En nu ook: de homeo-punctuur

Overigens staan de (nuchtere) Groningers niet alleen: het lijkt erop dat de acupunctuur in ons land nog steeds groeit en bloeit. Zo zouden er volgens recente cijfers thans ongeveer 2500 plaatsen zijn waar men voor deze behandeling terecht kan. Het aantal verenigingen van acupuncturisten en het aantal opleidingen neemt nog steeds toe. ook vernieuwt en moderniseert de acupunctuur zich meer en meer. De therapeutische en diagnostische waarde van de Chinese naaldkunst schijnt sterk verbeterd te kunnen worden door gebruik te maken van elektrische stroom: op 26 februari 1987 werd de Nederlandse vereniging voor electroacupunctuur opgericht. Een bijlage van het damesblad Libelle, dat zijn lezeressen bij voortduring infantiliseert en beledigt met reportages over de zegeningen van alternatieve behandelwijzen (hieraan zou een aparte beschouwing te wijden zijn), heeft vorig jaar een nieuwe tak van de acupunctuur bekend gemaakt, de zogenaamde homeopunctuur. De naalden worden hierbij eerst in een homeopathische drank gedoopt alvorens zij in het vlees van de patiënt worden gestoken: hoe verzint een mens zoiets?

Lezers van ons Actieblad die van bovenstaande ontwikkelingen zo langzamerhand wat moe en zelfs neerslachtig dreigen te worden, willen wij graag attenderen op een verfrissend werkje van de publicist en Chinakenner Michel Korzec: "De kitsch van het Holisme" (Uitg. Veen, 1986). Het pamflet geeft een hardhandige analyse van de holistische ideologie. Bekend mag zijn dat alternatieve hulpverleners zich er op laten voorstaan een holistische benadering van de patiënt te hebben. Dit dan in schril contrast met de reductionistische en analyserende benadering van de gewone geneeskude.

Holistisch onderzoek is onmogelijk

Korzec betoogt dat, in tegenstelling tot de holistische opvattingen, de Oosterse filosofie niet beter in staat is om de problemen van de quantummechanica, van de wapenwedloop, van geluk of ongeluk, van ziekte en genezing te benaderen dan hetgeen wij hiervoor in de westerse wereld in huis hebben. Hij meent ook dat holistisch onderzoek of holistische wetenschap über-

Vereniging tegen de Kwakzalverij

Opgericht 1 januari 1881
Correspondentie-adres: Bergse Dorpsstraat 101
3054 GC Rotterdam; tel 010-4187149

BESTUUR:
Voorzitter: C.W.Chr. Deurman, Arnhem
Secretaris: I.A. van de Graaff, Rotterdam
Penningmeester: H.A.M. Voorbij, Vinkeveen
Leden: G.R. van den Berg, Amsterdam
prof. B.S. Polak, Amsterdam
D. Uitterdijk, Medemblik
Adviserende leden:
S. Lelie, Middelburg
prof. dr. F.A. Nelemans, Duivendrecht
Postgiro van de Vereniging: **32237** ten name van Penningmeester van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, Vinkeveen.
De **contributie** bedraagt thans ƒ 30; voor studenten en leerlingverpleegkundigen ƒ 10; begunstiger wordt men door een schenking aan de vereniging van minimaal ƒ 100.

haupt onmogelijk zijn, ook in biologie, ecologie of systeemtheorie. Het is, in zijn visie, helemaal niet zo dat alles met alles te maken heeft en dat alle conflicten, ongerijmdheden etc. altijd te verzoenen zijn. Dat is volgens de schrijver een grote simplificatie of een grote vervalsing van de werkelijkheid of allebei (pag. 15).

Over acupunctuur schrijft hij enkele interessante hoofdstukken. Hij spreekt over het "acupunctuurschandaal": de toepassing van acupunctuurverdoving bij operaties zoals dit in de Chinese Volksrepubliek in de eerste helft van de jaren zeventig plaatsvond en de positieve weerklank ervan in het westen. Deze methode, die in China inmiddels alweer grotendeels verdrongen is door de westerse anaesthesiologie wordt door Korzec als een klassiek voorbeeld van bedrog in de wetenschap beschouwd. Het gebruik door de maoïstische ideologie van het acupunctuursysteem maakte een normale wetenschappelijke beoordeling ervan onmogelijk. De vier vereisten voor wetenschapsbeoefening: universalisme, communalisme, georganiseerd scepticisme en belangeloosheid ontbraken c.q. werden genegeerd.

Korzec beschrijft hoe het acupunctuurschandaal zich vanaf ongeveer 1966 ontwikkelt. Zo beschreef de "Outline of Chinese acupuncture", een officieel handboek, dat zich onder leiding van de revolutionair-medische lijn van voorzichtter Mao schitterende vergezichten openden op het gebied van de acupunctuur. Grote Chinese ziekenhuizen wedijverden met elkaar via publicaties over acupunctuurverdoving bij operaties waarbij succespercentages van boven de negentig werden opgegeven. De ontvangst van deze publicaties in het westen was veelal zeer welwillend. Nederlandse arsen als Dunning en de Vaal toonden zich, achteraf terecht, argwanend .

Onthullende Chinese publicatie

Korzec citeert uitgebreid uit een artikel van twee Chinese artsen in het "Sjanghaise Literaire Dagblad", dat wij in een eerdere bijdrage (A.t.d.K. september 1985) al eens aanhaalden. De artsen onthulden dat naast de acupunctuurverdoving vaak "westerse" verdoving werd gegeven. De ziekenhuizen waren indertijd verplicht een groot percentage operaties onder acupunctuur te verrichten en talrijke patiënten moeten "helse pijnen" geleden hebben. Als de slachtoffers zich hierover openlijk beklaagden waren zij ideologisch verdacht, hetgeen zij soms met de dood moesten bekopen. Men keek dus wel uit. Verder citeren uit Korzec's boek is verleidelijk, maar men schaffe het zich aan.

Als men nu kennis neemt van deze verhalen uit China, de bakermat van de acupunctuur, is het dan niet treurig te zien hoe deze methode te onzent nog steeds als één der meest gerespecteerde onder de alternatieve geneeswijzen figureert? Meer dan de helft van de Nederlandse ziekenfondsen heeft vergoeding voor alternatieve geneeswijzen in zijn Aanvullende verzekering opgenomen en verspreidt onder zijn leden de adressen van acupuncturisten! Als men hiertegen protesteert, zoals ondergetekende deed bij het ziekenfonds Noord-Holland Noord, dan verwijst de leiding van het ziekenfonds naar de inhoud van het rapport van de Commissie Muntendam. Deze commissie had echter slechts als opdracht de maatschappelijke betekenis van alternatieve geneeswijzen te bestuderen en heeft zich dan ook nadrukkelijk onthouden van een oordeel over de wetenschappelijke waarde van deze therapieën.

Het was niet de opdracht van de commissie om zich over de wetenschappelijke betekenis van de alternatieve geneeswijzen uit te spreken en zij was hiertoe ook niet bij machte, zoals expressis verbis gesteld op pagina 5 van het rapport!

Maar ook hier geldt kennelijk: wat baten kaars en bril als de uil niet zien en wil? Groningse tandartsen, wielrenners en ziekenfondsdirecteuren: hoe lang zal het nog duren voor hen de schellen van de ogen vallen?

C.N.M. Renckens

Michel Korzec "De Kitsch van het holisme" (Uig. Veen): Prijs f 19.90

TIN EN YANG IN BUITENVELDERT

Ze heeft eerst als arts een cursus gevolgd bij de Nederlandse Artsen en Acupuntuurvereniging te Akersloot en vervolgens een andere studie aan de

Rijksuniversiteit te *Groningen*. Daar geeft een Chinese arts uit Sjanghai les. Zes weken ben je er full time mee bezig. Het diploma dat na de Groningse opleiding haar deel werd wordt erkend door de Universiteit van Sjanghai en door de Wereld Gezondheidsorganisatie.

Aan het woord is Tinie Loo die in het Amsterdamse Buitenveldert een praktijk is begonnen samen met haar vriend, een tandarts. De Buitenveldertse Courant besteedde er ruim aandacht aan en verzuimde niet haar telefoonnummer te vermelden.

Een voorzichtige dame, mevrouw Loo, dat moet wel worden gesteld: zij beperkt de acupunctuur tot een aantal soorten pijn, hoge bloeddruk en slaapproblemen. Zij gelooft niet in acupunctuur om mensen van het roken af te brengen. Na een behandeling krijgt de patiënt een nare smaak in de mond. Dan heeft hij geen trek in een sigaret. "Maar als je die smaak kwijt bent zul je toch zèlf van de sigaretten moeten afblijven", vertelt ze aan de Buitenveldertse krant.

Niet op de hoogte

Maar ondanks de opleiding door de arts uit Sjanghai of misschien wel dankzij diens lessen blijkt zij niet op de hoogte van het "prepareren" van patiënten die bij grote operaties met acupunctuur werden verdoofd in de dagen van het Maoïsme. In China, zo vertelt zij, worden de mensen zelfs zonder narcose, met acupunctuur geopereerd. Ja, dat hebben destijds de Chinezen ons willen doen geloven. Ze hebben er films van laten vervaardigen, ze hebben buitenlandse geleerden uitgenodigd om er bij tegenwoordig te zijn... maar in werkelijkheid is de acpunctuur niet in staat een dusdanige "verdoving" te bewerkstellingen dat ingrijpende operaties pijnloos mogelijk zijn.

Ook de Chinese filosofie achter de acupunctuur onderschrijft mevrouw Loo. Als Yin en Yang in het lichaam in evenwicht zijn is dat lichaam gezond. Is dat evenwicht verstoord dan treedt ziekte op. De Yinen Yangharmonie, het evenwicht tussen het bewegingloze en het bewegende principe is al oud — de vrucht van denkers tijdens de Shang-dynastie in China, tussen 1700 en 1000 voor Christus. Tinie Loo stelt ook vragen aan de patiënt die op die filosofie zijn geënt. Zoals: Houdt U van zoet of van zuur? Zij legt uit dat dat met de milt gecombineerd wordt. "Maar vraag me niet waarom. Chinezen weten ook dat het gewoon zo is maar hebben daar geen uitleg voor", verklaarde ze aan de kracht.

Wel had ze een uitleg voor de pijnstillende kwaliteiten van de acupunctuur. In een voordracht voor de vereniging tegen de Kwakzalverij stelde de anesthesioloog drs. J.H. Engelbart enige verbonden aan het Academisch Medisch Centrum te Amsterdam jaren geleden al dat de additieve waarde van acupunctuur als pijnstiller voor een deel kan worden aanvaard. Let wel additieve waarde Maar genezen met acupunctuurnaalden is een heel andere zaak.

Argument van Tinie Loo: "Het moet toch wel werken, anders zou het niet zo lang kunnen bestaan". Op haar bureau heeft ze een pop staan waarop de "meridianen" zijn aangebracht voor de acupunctuurpunten. Elke lijn is weer verbonden met een orgaan en zo kun je de diagnose stellen... Zoet of zuur? Warm of koud?

PROF. TENHAEFF HERLEEFT BIJ VERONICA

Belangstelling voor alternatieve zakken van occulte aard is er meer dan genoeg. De media laten zich niet onbetuigd. Onlangs nog heeft de NOS over Hilversum vijf er aandacht aan besteed in het programma "Meer over minder, de stem van de sprekende minderheid". Maar daarin werd de voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, dokter C.W.Chr. Deurman in de gelegenheid gesteld duidelijk stelling te nemen tegen de prententies van helderzienden: een kritisch woord van bezinning, een nuchtere analyse van allerlei emoties.

Belangstelling genoeg... Ook voor de alternatieve genezers, die in het vrouwenblad Libelle (oplage 735.000!) een onverholen bewonderaar hebben gevonden. En dan de omroeporganisatie Veronica, die zoveel occults in haar programma's onderbrengt! Veelal zonder dat er duchtig tegengas wordt gegeven. Dat blijkt nu weer uit de nieuwe televisieserie waarvoor men de naam Parallax heeft gekozen.

Oude koeien uit de sloot

Parallax haalt oude koeien uit de sloot: die van prof. W.H.C. Tenhaeff. "Gevallen" die Tenhaeff in zijn publicaties signaleerde worden nu opgediend in een aantrekkelijke vorm, door acteurs gespeeld. In de jaren vijftig was de Utrechtse bijzondere hoogleraar in de parapsychologie al een omstreden figuur. Hij is toen meer dan eens betrapt op ernstige onzorgvuldigheden. Hij is daarover o.a. geattaqueerd door de toenmalige voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij. A.P.N. de Groot. De betreurde kenner van de parapsychologische problematiek, de journalist Piet Hein Hoebens heeft in ons Actieblad tegen de Kwakzalverij van december 1983 er aan herinnerd dat de historicus dr. D. Spigt in het tijdschrift De Nieuwe Stem van december 1953 heeft aangetoond dat er geen enkel historisch bewijs bestaat voor een geval van "spontane paragnosie" dat Tenhaeff opvoerde in zijn dat jaar gehouden inaugurele rede. Een bakerpraatje, aldus Spigt. Het ging hier om een 17e eeuwse schipper die in een *visioen* een scheepsramp zou hebben voorzien. De critiek belette Tenhaeff echter niet om het fabeltje opnieuw op te dissen in een beschouwing die in januari 1981 in het blad Arts en Wereld verscheen.

Tenhaeff was toen al lang geen hoogleraar meer. In 1974 was een gewoon hoogleraar benoemd, dr.M.U. Johnson, die moderne aan de wiskunde en fysica ontleende methodieken ontwikkelde voor het para-

psychologisch onderzoek. Tenhaeff was fel tegen deze benoeming. Maar er is nog altijd een parapsychologisch Instituut in Utrecht dat min of meer volgens de lijn-Tenhaeff voortwerkt. En dat instituut nu heeft medewerking verleend aan de serie van zeven uitzendingen van Veronica onder de noemer Parallax.

Verwarrende proef op school

De eerste uitzending, op 11 november j.l. bracht ook in beeld de helderziende Hans Nieuwenhuis. Die hebben we al eens eerder op het beeldscherm gezien met een aanbevelend wooord van een woordvoerder van bovengenoemd instituut. Nieuwenhuis was een van de drie helderzienden die aan de hand van foto's iets moesten zeggen over de afgebeelde personen. Het was een tussenvoegsel in het "verhaal" van de verdwenen vrouw uit de publicaties van Tenhaeff.

De score van deze drie helderzienden werd ons als vrij redelijk geschetst, al viel er voor de kijker niets te verifiëren. Ronduit verwarrend waren de opnamen van een schoolklas die onderworpen werd aan een proef. De kinderen kregen dopjes van halve pingpongballen voor de ogen, de ramen werden verduisterd en er was alleen rood licht in de klas, terwijl door een recorder een zacht geruis werd voortgebracht. Onderwijl bekeek de onderwijzer een dia die hij te voorschijn haalde uit een willekeurig gekozen enveloppe, zo werd ons voorgehouden. Hij bevond zich in een aangrenzende kamer. De kinderen moesten nadat de normale situatie in de klas was hersteld een tekening maken van datgene waaraan ze tijdens de proef hadden gedacht. De onderwijzer had, het werd niet helemaal duidelijk, gekeken naar een stegosaurus of naar een scheepje en van de tekeningen van de kinderen waren er maar drie die leken op wat de onderwijzer in het andere vertrek had bekeken. En scheepjes tekenen is natuurlijk niet zo vreemd voor kinderen in ons waterrijke land.

Het wijze vogeltje van Singapore

Het verhaalt werd verder gelardeerd met opnamen uit het Verre Oosten, waar waarzeggerij tot de dagelijkse praktijk behoort. In Singapore hebbende waarzeggers een vogeltje, die uit een kooitje komt en een briefje kiest met een voorspellende tekst. Elders weer werpt men fortuinstokjes. Het nummer correspondeert met een laadje waarin een briefje met een voorspelling zit. In Bangkok ook bestaat het lezen van een schildpadschaal als middel om 's mensen toekomst te voorspellen.

Alles is voorspeld, zo kreeg de kijker te horen, de moord op Kennedy, de ondergang van de wereld. En dan wordt er nog bijgehaald de Jakobsladder naar het droomgezicht van Genesis 28:10-16 en het visioen van Johannes: de Openbaring.

Zo werd de kijker voorbereid op de oplossing van het raadsel van de verdwenen vrouw. Een paragnost werd er bij gehaald, er was al een voorspellende droom aan vooraf gegaan... En er was een gelukkig slot: de vrouw die aan geheugenverlies leed was gered uit de zwarte (mijn) berg van haar droom en gevonden op de plaats die de paragnost zo ongeveer had aangeduid.

Paragnosten zijn, zoals men weet niet altijd zó helderziend en de politie heeft weinig aan hun aanduidingen. Bij ontvoeringszaken zorgen zij ook niet voor de "gouden tip". Tenhaeff echter zag het wat optimistischer en kwam al gauw tot conclusies die zijn inzichten bevestigden. Kritische bezinning, koele nuchtere overwegingen die men van een man van de wetenschap zou mogen verwachten liet hij maar al te graag varen terwille van zijn geloof in het occulte. Veronica heeft gretig zijn "oude koeien" van stal gehaald en dient zu nu als lekkere hapjes op aan een publiek, dat, hopen wij, toch ook wel eens de schouders ophaalt over wat daar op de beeldbuis wordt voorgeschoteld. Maar al te zeker zijn we daar helaas niet van.

MET KIRLIAN OP DE ENERGIETOER

De z.g. Kirlian-fotografie, in occulte kringen bejubeld als de wijze waarop men de z.g. menselijke "aura" kan vastleggen berust op het uitstralingseffect van elektrische wisselstroom van een zeer hoge frequentie van 50.000 tot 200.000 Hertz. Zoals trouwe lezers van ons blad weten is het bijvoorbeeld ook mogelijk van een paperclip met behulp van de Kirlian-fotografie een afbeelding te maken met een "aura".

De in Krommenie woonachtige Monique Hauzendorfer is volgens haar zeggen — aldus het Noordhollands Dagblad — de enige afgestudeerde Kirlianfotografe en therapeute. Dat van de aura vindt ze maar "flauwekul" waarmee zij zich niet bezig houdt. "Dit is gewoon een natuurkundig proces en verder niks". Waar houdt zij zich dan wel mee bezig? Dan blijken de energiebanen in het lichaam te voorschijn te komen, de energiebanen waarmee de oude Chinezen zich al bij de acupunctuur bezig hielden. Zit er op die energiebanen of meridianen iets fout... Tja, dan zal de therapeute aan bod moeten komen. "Vaak ook", zo lezen wij, "ontstaan ook in andere delen van het lijf problemen", omdat het lichaam ter compensatie energie ergens anders vandaan haalt. Een heel andere kijk dus op het functioneren van de menselijke physiologie.

Met die Kirlian-fotografie kan men de energiestoringen in het "lijf" opsporen. De voorkeur geeft ze aan het fotograferen van de voeten. Dat is beter dan van de handen want die worden te sterk beïnvloed door emoties. De krant drukt dan ook, behalve een foto van Monique met de Kirlian-apparatuur een foto af van twee voeten. Die met de duidelijkste aftekening van de door de hoogfrequente stroom veroorzaakte uitstraling zou "veel te veel" energie hebben.

Het geheim schuilt in de voeten

Die voeten weten wat. Het is bij Monique al niet veel anders dan bij de voetzoolreflexologie. Met behulp van een meetapparaat spoort ze precies de plaats op

van de storing en ze test dan meteen welk homeopathisch middel voor verbetering zal zorgen. Ze doet overigens ook — ja, ze heeft er zich in gespecialiseerd! — voetzonereflexmassaga, elektro- en acupressuur, kleurentherapie, voeding. Bij de kleurentherapie gaat het er om welke kleur licht "de frequentie" van een ziek lichaamsdeel het meest beïnvloedt.

Het grootste deel van het artikel gaat echter over het testen van homeopathische middelen en voedingssupplementen, ja zelfs zaaizaden door middel van de Kirlian-fotografie. Op de Kirlianfoto's kun je duidelijk verschil zien, aldus Monique Hauzendorfer, tussen natuurlijke voeding en onnatuurlijke voeding. De krant had er dan ook een vijfkolomskop voor over: "Kirlian-methode scheidt kaf en koren bij natuurvoeding". En zo is deze veelzijdige vrouw zelfs al inkoop-adviseuze geworden voor een eenmansbedrijf in tarwegras. Dankzij Kirlian kan zij nu de kiemkracht vaststellen, zo verzekert ons verslaggever Gerard Smit.

Knipsels, vouwbladen?

De redactie van ons Actieblad tegen de Kwakzalverij houdt er zich voor aanbevolen

MET EEN KEURMERK

De voormalige staatssecretaris van volksgezondheid, drs. J.P. van der Reijden zal als voorzitter optreden van de stichting registratie alternatieve geneeswijzen. Zijn voorzitterschap moet blijkbaar de stichting het nodige gewicht èn gezicht verschaffen. Dat de alternatieven hem dierbaar waren heeft hij trouwens al eerder laten blijken.

De stichting wil alternatieve genezers, die een eigen praktijk voeren en aan bepaalde eisen voldoen een "*kwaliteitsmerk*" *verstrekken*.

Dit voorjaar heeft de voorzitter van de standsorganisatie van artsen, de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Geneeskunst, KNMG, plannen uit de doeken gedaan om artsen een keurmerk te verschaffen. "Het keurmerk is een kwaliteitsgarantie van de beroepsorganisatie van artsen, die voldoen aan de eisen van bijscholing, van onderling toetsing en het onderhoud van samenwerkingsverbanden", zo noteerden wij toen uit de mond van voorzitter W.H. Cense.

Twee keurmerken dus straks: *een* "regulier" *en een* "alternatief". En hoe staat het met het keurmerk voor artsen die zich bezighouden met alternatieve verrichtingen? Kunnen die soms een dubbel keurmerk krijgen?

WAT WIL DE CSICOP?

Op de bres voor de kritische intelligentie

In 1976 richtte een hoogleraar in de filosofie te Buffalo in de Verenigde Staten het Committee for the Investigation of Claims of the Paranormal op, de CSICOP. Die organisatie wil de parapsychologie en de pseudowetenschap kritisch onderzoeken. Dr. Paul Kurtz vertoefde in oktober hier te lande voor het oprichten van een Nederlandse afdeling van CSICOP. In de bijlage Wetenschap en Onderwijs van NRC Handelsblad heeft Felix Eijgenraam een gesprek met Kurtz gepubliceerd.

Daaruit blijkt dat de hoogleraar uit Buffalo in 1975 een verklaring opstelde, samen met 186 wetenschapsmensen over de astrologie. Dat is een populair onderwerp, aldus Kurtz, maar het publiek hoorde nooit enige kritiek. "En dat terwijl er geen enkele bewijs voor is, integendeel: er zijn alleen maar bewijzen tegen. De verklaring, die onder meer door negentien Nobelprijswinnaars was ondertekend, kreeg veel aandacht in de media".

Kurtz is van mening dat er best eens wat tegenstoom mag worden gegeven. Er verschijnen jaarlijks duizenden boeken en tijdschriften over parapsychologie, UFO's, astrologie en wat al niet maar kritiek is er bijna niet. Welnu, die critiek wil de SCICOP laten horen. De paranomale uitdaging mag niet onbeantwoord blijven; de organisatie appelleert op het verantwoordelijkheidsgevoel van wetenschappers om het publiek te informeren over wat onzin is en wat niet. "Je kunt de SCICOP zien als een soort consumentenorganisatie", zo tekende Felix Eijgenraam op uit de mond van de Amerikaanse hoogleraar.

Weer eens de vliegende schotels

Volgens Kurtz is er op het ogenblik weer een hele UFO-rage. Voor wie dat na een aantal jaren mocht zijn vergeten — die UFO's, (afkorting van Unidentified Flying Object) zijn niet geïdentificeerde vliegende voorwerpen, beter bekend geworden als vliegende schotels. De nieuwe rage is het gevolg van een in Amerika verschenen boek Intruders van ene Budd Hopkins. Deze heer heeft een zorgvuldige" studie "gemaakt van de manier waarop niet minder dan 125 vrouwen door buitenaardse wezens uit UFO's onder hypnose werden gebracht, ontvoerd, verleid en verkracht...

Toch probeert de CSICOP alle paranormale claims onbevooroordeeld tegemoet te treden en ze serieus te onderzoeken. Tot nu toe echter is geen enkele claim overeind gebleven. Lezers van ons Actieblad tegen de Kwakzalverij zal dit geenszins verbazen. Zomin als de opmerking van Kurtz — en we citeren andermaal Felix Eijgenraam — "Vaak is er sprake van bedrog. Soms is dat ordinair bedrog voor geldelijk gewin, soms ook bedriegen de mensen zichzelf".

In Nederland zou 41 pct. van de volwassenenen geloof hechten aan paranormale verschijnselen. Er is maar heel weinig tegenwicht, maar heel weinig contra-informatie. De wetenschappelijk critiek dringt

nauwelijks door. En dat terwijl de paranormale propagandamachine wel "wetenschappers" ten tonele voert om de claims kracht bij te zetten. Wederom: lezers van ons Actieblad zijn daar goed mee bekend. Een man met magische sokken die geneeskracht zouden uitstralen wist op de een of andere wijze gerenommeerde medici in zijn advertenties op te voeren als deskundigen die de bewering van de geneeskracht van de sokken ondersteunden met hun autoriteit.

Het geloof in het paranormale

Uit het gesprek met Paul Kurtz noteren we nog de volgende opmerkingen. Hij is namelijk van mening dat het geloof in het paranormale toeneemt met het afkalven van de traditionele religies. Hij vindt het geloof in het paranormale een even godsdienstig geloof als Christendom of Islam. De mens heeft nu eenmaal een diepgeworteld religieus instinct, een zeer sterke wil om ergens in te geloven. Vandaar de *transcendentale verleiding*. Een begrip dat Kurtz graag gebruikt en dat dan ook de titel was van het artikel in de wetenschapsbijlage van NRC Handelsblad.

Nog een citaat: "Het is werkelijk frappant. Wanneer er iemand opstaat die zegt dat hij paranormaal begaafd is wordt hij onmiddelijk door duizenden mensen geloofd, zonder ook maar het minste bewijs! De behoefte om in magische, occulte of bovennatuurlijke krachten te geloven is kennelijk diep in de menselijke psyche verankerd".

Tot zover prof. Kurtz, die meent dat de CSICOP de eerste organisatie is van skeptici sinds de tweede en derde eeuw, toen er de scholen bestonden van Epicuristen, Stoicijnen en Skeptici. In zijn pleidooi voor de kritische intelligentie heeft Kurtz ook gewezen op de enorme overdosis aan informatie die onafgebroken over de mensen wordt uitgestort. "We worden voortdurend gebombardeerd met allerlei claims en beweringen, of het nu gaat om medicijnen, economie, politiek, het paranormale of wat dan ook". Beoordeel dat alles maar eens, houdt het tegen het licht... wat blijft er van over? Wat kan men wel, wat kan men niet beoordelen?

Kurtz vindt dat het er met die kritische intelligentie niet zo best voor staat en hij wijst op het protestantse fundamentalisme soals zich dat in de Verenigde Staten de laatste jaren zo sterk heeft verbreid met zijn creationistische pseudo-wetenschap — het ontstaan van het leven naar de *letter* van de bijbel verklaard.

Op de lange duur echter zal de kritische intelligentie overwinnen, oordeelt prof. Kurtz. "De wetenschap is een geweldig creatief avontuur", aldus de Amerikaan, "dat grote bijdragen levert aan het welzijn van de mensen — denk alleen maar aan de medische technologie".

NRC Handelsblad vermeldde ook het adres waar informatie over de Nederlandse afdeling van SCICOP kan worden verkregen. Volledigheidshalve geven wij hier dat adres: drs. B. van Gelder, p/a Jodenbreestraat 23, kamer 2355, 1011 NH Amsterdam.

MET DIRK NAAR DE OERKNAL

Niets is ons te dol! Voor het studentenpastoraat van de Vrije Universiteit — voor zover bekend een wetenschappelijke instelling — gaf de *reïncarnatietherapeut* Dirk van den Brink onlangs een lezing. Zo'n reïncarnatie-therapeut, zo wordt ons uitgelegd, duikt samen met de patiënt in vorige levens (van die patiënt) op zoek naar de oorzaak van trauma's die zich in het heden manifesteren... Naar aanleiding van de lezing voor het studentenpastoraat had Arnoud van Soest van de Buitenveldertse Courant een gesprek met deze wonderdoener: een halve pagina met drie kolomsfoto en vermelding van het telefoonnummer van de therapeut.

Van den Brink werkt, zo blijkt, niet met hypnose maar hij laat de cliënt zinnetjes herhalen, die een diepere lading hebben. "Iemand zegt bijvoorbeeld regelmatig "ik loop steeds tegen een muur op". Als je dat maar vaak genoeg herhaalt, in verschillende toonaarden, dan maak je op een gegeven moment vanzelf contact met dat deel van je onderbewuste, waar de sleutel ligt die uiteindelijk tot dat gevoel van "tegen een muur oplopen hebben geleid", zo lezen we in het wijdlopige artikel.

De ketting schoonmaken

Eenmaal in vorige levens aanbeland "gaan we die hele ketting langs, de ketting schoonmaken heet dat, totdat je bij de bron bent aangeland. Zo kun je via de middeleeuwen in een Romeinse arena uitkomen waar je door de leeuwen wordt opgejaagd".

Soms volstaat één vorig leven, soms ook moet men wel tien levens doorlopen om bij de kern te komen. "Het is maar hoe sterk de echo van het verleden doorklinkt", aldus Dirk van den Brink.

Over de opleiding van deze recïncarmantie-therapeut worden we helaas niet ingelicht. De techniek om beelden van vorige levens op te roepen was eind 19de eeuw al door magnetiseurs ontdekt, beweert hij, maar om er iets mee te doen — dat was voorbehouden aan mensen in het kielzog van de regressie-therapieën die in het Californië van de jaren zestig zoveel opgeld deden. Zo ontstond naast de "oerschreeuw-therapie" (allerlei opgekropt verdriet er uit gooien), de rebirthing (je geboorte herbeleven) en de bio-energetica (het lichaamspantser afbreken, dat nare, onverwerkte emoties buiten de deur houdt) de reïncarnatie-therapie.

Daarmee gaat Van den Brink nogal ver. Hij is zelfs eens uitgekomen, niet bij de oerschreeuw, maar bij de oerknal, de Grote Knal, de explosie die als het begin van de schepping wordt gezien. Hij kan precies beschrijven hoe dat voelde. "Als een geometrische vorm, noem het een kristal, die in de oerzee dobbert, heel vredig, zonder dat je iets hoeft. En dan voel je een kracht van buiten die je daar uit wil halen".

Het kruidenvrouwtje als outcast

Niet altijd gaat Dirk zó ver. Iemand die zich een

"outcast" voelde bleek in een vorig leven kruidenvrouwtje te zijn geweest. Dat is tegenwoordig niet zo gevaarlijk, integendeel er valt goed mee te verdienen, al was het maar met het schrijven van occulte boeken. Maar in het verleden kon je wel eens op de brandstapel belanden. Vandaar dat gevoel van outcast te zijn.

In de loop van het gesprek voelt Van den Brink zich toch genoodzaakt om wat gas terug te nemen. "Niet alle sessies leveren spectaculaire beelden op". Maar kan Van den Brink die speurtocht langs vorige levens niet wetenschappelijk dienstbaar maken? Een goede vraag! En wat zegt Dirk: "Dat zie ik niet zo gauw gebeuren, want de wetenschap eist bewijzen en die kun je op die manier niet verzamelen".



Nederland op de Medica.
(Foto Düsseldorfer Messegesellschaft mbH - NOWEA.

NATUURMIDDELEN — WAT ZIT ER EIGENLIJK WEL IN?

In een ontspannen sfeer voltrekt zich telkenjare op de dag voor de opening van de Medica in de Noweahallen te Düsseldorf de persconferentie. Er worden zo terloops de waan van de dag doorgeprikt — congres en tentoonstelling zijn gericht op de serieuze praktijk. De Medica is de grootste tentoonstelling in zijn soort, het congres gericht op de nascholing van artsen is eveneens het grootste ter wereld. "Zo'n interdisciplinair congress" aldus prof. dr. Ernst Fromm, voorzitter van de Medica, "is eigenlijk een ongehoorde luxe". Elk thema wordt er controversieel behandeld. Er is de mogelijkheid tot een zinvolle bijscholing, gericht op de practijk. Een betreurenswaardige zaak vond prof. Fromm de terughoudendheid van de farmaceutische industrie. Er waren dit jaar — de Medica wordt van 18 tot 21 november gehouden — minder stands van de farmaceutische industrie dan voorgaande jaren.

Prof. Fromm vond dat de farmaceutische industrie zich op zulk een gelegenheid moet presenteren. Zij wordt in de politiek aangevallen, ook in de publieke opinie doet zij het niet goed omdat zij het milieu zou vervuilen, oude spullen zou verkopen in ontwikkelingslanden, mensen zou vergiftigen. Natuurlijk, er zijn wel eens fouten gemaakt. Het is echter verbazingwekkend dat ook bij jongere artsen die afkeer van de farmaceutische industrie bestaat. Maar 40 à 50 pct van de ziekten kunnen niet worden genezen zonder de produkten van de farmaceutische industrie! Denk daar even aan!

En wat die hooggeroemde *natuurmiddelen* betreft wees prof. Fromm zijn gehoor er op: men weet niet wat er in zit en men weet evenmin of het wel ongevaarlijk is.

Er waren bij het congres niet minder dan 1500 inleiders betrokken. De feestelijke openingsvoordracht ging over "de arts in het spanningsveld tussen techniek en menselijkheid". Prof. Rolf D. Berensmann, secretaris-generaal van de Medica zei op de persconferentie het volgende over de medische techniek: Onmenselijkheid is de ziekte en niet de poging de ziekte te genezen. Wie tegenwoordig de behandeling in ziekenhuizen critiseert als niet humaan en de afschaffing eist van de behandeling met apparatuur moet zich eens de vraag stellen of het niet veel humaner is dat een patiënt juist door de hulp van de medische techniek weken eerder uit het ziekenhuis kan worden ontslagen.

Op het congres werd bijzondere aandacht besteed aan de mogelijkheden die interferon nog kan bieden al komt de interferontherapie te laat tegen de infectie met het HIV-virus. Andere belangrijke onderwerpen die de nadruk op het congres kregen waren duizeligheid, de ziekte van Alzheimer, laserstralen. En ene Hans Tilscher uit Wenen, verbonden aan het orthopedische ziekenhuis van deze stad waarschuwde in een van de voordrachten tegen gevaarlijke gymnastiek: het draaien van romp en hals. Voor de hals beveelt Tilscher een oefening aan die men afgekeken heeft van de ijsberen in de dierentuin: het hoofd wordt naar boven gebogen, dan een keer naar rechts boven en een keer naar links boven gezwaaid zonder echter daarbij naar achteren te draaien.

En denk er aan, aldus prof. Berensmann tot de aanwezige journalisten: een middagslaapje helpt tegen een hartinfarct. En leg uw geneesmiddelen niet in het handschoenlaadje van uw auto: daar is het altijd wel zo'n 20 graden warmer. (De Medica trok ditmaal 87 bezoekers uit 65 verschillende landen, van de buitenlandse bezoekers was het aantal Nederlanders het hoogst).

DE STRIJD TEGEN DE KAALHOOFDIGHEID

Over kaalhoofdigheid is het laatste woord nog niet gesproken. Hoe lang hebben allerlei haargroeimiddeltjes niet den volke om de tuin geleid? Hoe lang hebben "alternatieven" niet heren der schepping zo geen gouden bergen toch wel haar op de kale kruin beloofd?

Het verhaal werd vroeger verteld van een "haarspecialist" die ten aanhore van de wachtenden een kaalhoofdige de deur uitliet met de opmerking "Neen meneer, voor U is geen baat meer", zodat men overtuigd kon raken van zijn eerlijke bedoelingen.

Elk jaar in november bereikt ons, dankzij onze oude vriend Kenneth H. McNall in de Amerikaanse staat Idaho "*The Old Farmer's Almanac*", met alle gegevens die men in zo'n boekje kunt verwachten, uivoeriger overigens dan de Enkhuizer Almanak, met weervoorspellingen etc. En met mengelwerk waarin nimmer een onderwerp dat de gezondheid raakt ontbreekt. Altijd, maar dan wel met humor, belicht van de kant van de niet-officiële geneeskunde. Met volkswijsheden en al. The Old Farmer's Almanac voor 1988 bevat zo'n humoristisch artikel over de kaalhoofdigheid onder de titel "Castratie en andere gegarandeerde manieren om kaalhoofdigheid te voorkomen".

Hippocrates wordt aangehaald, die de eerste was die opmerkte dat een eunuch nimmer last had van kaalhoofdigheid. De farmaceutische industrie van Upjohn is heden ten dage bezig met proefnemingen om met wat minder ingrijpende middelen de haargroei te bevorderen. Men heeft er nogal wat verwachtingen van. Zou er dan uiteindelijk toch raad zijn?

Waarom verliest een man zijn hoofdhaar? Er zijn nog altijd lieden die denken dat dat gebeurt wanneer men de kam van een dode gebruikt; volgens anderen geschied dat wanneer je geknipt haar het raam uitgooit zodat de vogels er nesten van maken. Andere oorzaak: de regen op je hoofd laten vallen tijdens de hondsdagen, sexuele omgang, sexuele onthouding, wonen in India... Maar men gelooft ook dat kaalhoofdigheid kan worden voorkomen door elke dag pastinaken (witte penen) te eten; ook zou het helpen je haar alleen te laten knippen op de eerste vrijdag van de volle maan, je haar in zout water te wassen, rum op je hoofd uit te gieten, je haar te wassen in het bloed van een vermoorde zuigeling of wel eunuch te worden.

Haargroeimiddeltjes zijn er vele — en ze zijn niet allemaal even smakelijk. Zoals bijvoorbeeld het raadje om de kale plek met verse koemest in te smeren of dagelijks een mengsel van wagensmeer en levertraan er op te wrijven. Ook zou men de kale plek kunnen inwrijven met het gif van een adder die bij volle maan is gevangen. Het legendarische berevet zou eveneens een goed smeermiddel zijn. Room helpt ook als het er op wordt gesmeerd mits een kat het aflikt.

DE WIND VAN VOREN

Wat een eer: als paragnost te worden uitgenodigd om het beeldscherm te versieren. Aanwezig in miljoenen huiskamers in den lande, herkend te worden op straat als "de paragnost", die bij Sonja Barend aanzat! Dit was het voorrecht van ene André Groote, een vertegenwoordiger van de jongste generatie paragnosten.

Ja, hij had de gave, zo verzekerde hij en hij vertelde hoe hij een vrouw uit de zorgen had geholpen door een droom uit te leggen, waaruit zou blijken dat zij zich opgesloten voelde. De hoorders aan tafel bij Sonja waren niet erg onder de indruk van de welbespraakte jongeman en het misprijzen viel van de gezichten af te lezen. Ene Barbara: "Je hebt wat gelezen in psychologische boekjes!". André: "Ik heb nooit een boek over psychologie gelezen". Maar hij verklaarde niet hoe hij aan al de begrippen aan de psychologie ontleend kwam, die hij zo kwistig in het rond strooide.

Journalist Wim Klinkenberg vond de exploitatie van de paragnostie gevaarlijk. André Groote had het antwoord klaar, al ging hij wijselijk niet op de vraag zelf in. Klinkenbergs reputatie als communist-oude stijl inspireerde hem tot de opmerking: "In de Sowjet-Unie zijn ook paranormalen. Maar ik zou er niet willen wonen".

Aanleiding tot Grootes verschijning in het programma van Sonja Barend was Veronica's "Parallax", waarin blijken van helderziendheid worden voorgeschoteld — overigens zonder enige terughoudendheid, laat staan kritiek. Bij Sonja Barend kreeg André Groote, die zich als paranormaal begaafde voor doet, in elk geval de wind van voren.

WAARSCHUWING

De prijs die een patiënt betaalt voor de behandeling door acupuncturisten, iriscopisten, magnetiseurs en dergelijke is hoog, zo heeft Gerard van Rooy, voorganger van de Volle Evangelie Gemeente te Utrecht gesteld. "Geestelijke gebondenheid, angst en apathie" ziet hij als gevolgen van de paranormale genezingsmethoden, waaronder Van Rooy blijkbaar ook de acupunctuurprikken rekent. Hij vindt dat het een levensgevaarlijke opvatting is iets goed te vinden als het maar helpt.

Aanleiding tot Van Rooy's waarschuwing is een experiment van het damesweekblad *Libelle*. *Dit* blad heeft via een brief alle bewoners van twee Utrechtse straten gevraagd om mee te werken aan een artikelserie over "hoe gewoon alternatieve therapieën zijn". De Volle Evangelie Gemeente heeft zich eveneens schriftelijk gewend tot die bewoners om niet in te gaan op de voorstellen van het week blad. "Er is een mogelijkheid met uw lichamelijke en psychische klachten tot God te gaan. Hij geneest en herstelt, verlost van uw verslaving en geeft vrede in uw leven".

Wie naar een paranormale genezer gaat zoekt baat bij een macht, die alleen maar op vernietiging uit is, zo heeft Van Rooy laten weten.

Knipsels, vouwbladen?

De redactie van ons Actieblad tegen de Kwakzalverij houdt er zich voor aanbevolen